

Generasjonsskifte i familieeide selskap?

Arveavgiften ble avskaffet fra 1.1.2014, men kan bli gjeninnført ved et regjeringsskifte. På denne bakgrunn kan det være aktuelt å ta barna med som aksjonærer i familieeide aksjeselskap samtidig som foreldrene ønsker å beholde kontrollen over selskapet. Dette kan oppnås ved at det opprettes to aksjeklasser, A- og B-aksjer, med ulik stemme- og utbytterett. B-aksjene overføres så til barna og foreldrene kan fortsatt ha kontroll over selskapet og motta en større del av utbyttet enn deres eierandel tilsier. Jeg vil i denne artikkelen se nærmere på juridiske spørsmål som oppstår ved opprettelse av flere aksjeklasser og overføring av aksjer til barna som ledd i et generasjonsskifte.

Seniorjurist Olav S. Platou,
Nordea Private Banking

1. Behov for flere aksjeklasser?

Aksjelovens utgangspunkt er at alle aksjer har like rettigheter i selskapet. Vedtektene i et aksjeselskap kan imidlertid gjøre unntak fra dette og bestemme at selskapet skal ha aksjer av ulike klasser. For eksempel kan det være ønskelig at en aksjeklasse skal ha fortrinnsrett til utbytte, eller at en aksjeklasse skal ha full stemmerett mens en annen aksjeklasse kun skal ha en begrenset stemmerett eller ingen stemmerett. Forskjellen mellom aksjeklassene kan også bestå i at aksjer innen en aksjeklasse er fritt omsettelige, mens aksjer i andre aksjeklasser bare kan overdras til bestemte personer.

Behovet for flere aksjeklasser oppstår ofte ved generasjonsskifter. For eksempel ønsker foreldrene å overføre aksjer i et familieselskap til barna, men ønsker fremdeles å ha kontroll over den daglige driften samt utdeling av utbytte. Ved å opprette to aksjeklasser, A- og B-aksjer, hvor stemme- og utbytterettighetene differensieres mellom aksjeklassene og hvor B-aksjer med begrensede rettigheter overføres til barna, vil foreldrene kunne beholde kontrollen over selskapet og skjevdele aksjeutbyttet slik at de for eksempel mottar en større del av utbyttet enn deres eierandel skulle tilsa. Barna kan på denne måten overta majoriteten av verdiene i selskapet og fremtidig verdistigning kan skje på barnas hånd. Fordelene ved en slik fremgangsmåte er at foreldrene fortsatt har en inntektsstrøm fra selskapet samtidig som man tar høyde for en mulig fremtidig gjeninnføring av arveavgiften.

2. Skattemessige forhold

Som kjent ble arveavgiften avskaffet fra 1.1.2014, hvilket innebærer at en overføring av aksjer til barna etter denne dato ikke utløser noen arveavgift. Videre er en gaveoverføring/arveforskudd i form av aksjer som gis til barna ingen realisasjon for giver, slik

at en gave heller ikke vil utløse noen skatt på givers hånd. Det gjelder som hovedregel et kontinuitetsprinsipp ved arv og gaveoverføring av aksjer, hvilket innebærer at mottakeren overtar givers inngangsverdier knyttet til aksjene, aksjenes skjermingsgrunnlag og ubenyttede skjermingsfradrag samt øvrige skatteposisjoner. Dette medfører at en gavemottaker kan overta en urealisert gevinst fra giver som kommer til beskatning ved et fremtidig salg på barnas hånd.

På denne bakgrunn kan det i noen tilfeller være aktuelt å overføre aksjer til ett eller flere AS eiet av barna i stedet for til barna som privatpersoner hvis foreldrene ikke allerede har opprettet et holdingselskap. Barna får på denne måten aksjene inn i en holdingstruktur. Hvis barnas holdingselskap senere videreselger de mottatte aksjene, vil de være omfattet av fritaksmetoden slik at de kan selges skattefritt og midlene kan forvaltes videre i deres holdingselskap. Det samme vil være tilfelle for et mottatt aksjeutbytte som vil være tilnærmet skattefritt for barnas holdingselskap. Hvis aksjene i stedet var eiet av barna privat, vil det påløpe 28,75% skatt (2016) både ved et senere salg av aksjene og på et mottatt aksjeutbytte utover skjermingsfradraget. En gaveoverføring av aksjer til et holdingselskap øker imidlertid ikke mottakers inngangsverdi eller skjermingsgrunnlag på aksjene i holdingselskapet. Midlene kan følgelig ikke tas ut igjen av holdingselskapet skattefritt, men må i stedet tas ut som aksjeutbytte. Det må derfor gjøres en konkret vurdering av hva som er riktig struktur i hvert enkelt tilfelle.

3. Har rådigheten gått over på barna?

I henhold til den tidligere arveavgiftsloven ble en gave først ansett gitt når giver hadde gitt fra seg rådigheten med endelig virkning. Ved vurderingen av om rådigheten over en aksje var gått over på mottaker, hadde det betydning hvem som hadde stemmerett, utbytterett og rett til å selge eller pantsette aksjen. I de tilfellene noen av disse aksjonærrettighetene var begrenset, ville arveavgiftsmyndighetene gjøre en konkret vurdering av om rådigheten over aksjen var gått over på mottaker.

Arveavgiftsmyndighetenes praksis var slik at det var et krav om at stemmerettsløse B-aksjer ifølge vedtektene måtte ha en ubetinget rett til utbytte for at rådigheten over aksjene skulle bli ansett å ha gått over til mottakeren. Imidlertid ble det godtatt at B-aksjer hadde rett til et mindre utbytte enn A-aksjer uten at det var klart hvor stor grad av differensiering mellom aksjeklassene som ble godtatt. Med tanke på en mulig fremtidig gjeninnføring av arveavgiften, kan det være fornuftig å gi B-aksjene en viss utbytterett f.eks. 25% eller 50% av A-aksjenes, slik at man unngår tvil om rådigheten er gått over på mottaker ved gaveoverføring av aksjer til barna. Dog vil det være avhengig av en fortolkning av en eventuell ny arveavgiftslov hvilke krav som eventuelt vil stilles i et slikt tilfelle.

4. Hvordan skjer overføringen av aksjene?

Det er ikke lenger noen plikt til å innrapportere gaver eller arveforskudd til skattemyndighetene på eget skjema etter at arveavgiften ble fjernet. Imidlertid må mottaker

kryse av i sin selvangivelse og gi opplysninger om gaven hvis gaven har en verdi over kr. 100.000 i inntektsåret. Det er i tillegg vanlig å lage at gavebrev for å formalisere gaven. Dette er et dokument som undertegnes og oppbevares av giver og mottaker. Det er mulig for giver å knytte forutsetninger til gaven, for eksempel er det vanlig å legge inn en særeieklausul i gavebrevet som gjør gaven til mottakers særeie. På denne måten kan man sikre at aksjene blir i familien hvis barna senere skulle oppleve et samlivsbrudd. I tillegg kan det være aktuelt å opprette en aksjonæravtale hvor spørsmål som for eksempel aksjenes omsettelighet, forkjøpsrett, verdsettelse ved salg, styrerepresentasjon osv. kan reguleres. Til slutt må selskapets aksjeeierbok oppdateres slik at barna blir registrert som aksjonærer.

5. Hva hvis mottaker er umyndig?

Fra 1.7.2013 gjelder den nye vergemålsloven. Loven innebærer blant annet at Fylkesmannen har overtatt vergemålsoppgavene som de lokale overformynderiene tidligere hadde. Fylkesmannen skal forvalte finansielle eiendeler som eies av personer under vergemål herunder mindreårige, hvis ikke annet følger av lov eller annen gyldig bestemmelse. Unntak gjelder for finansielle eiendeler under en viss beløpsgrense (2 x folketrygdens grunnbeløp) og finansielle eiendeler som en arvelater eller giver har fastsatt skal forvaltes særskilt. Hvis man som giver vil unngå at aksjer som overføres til mindreårige barn skal forvaltes av Fylkesmannen, kan man i et gavebrev bestemme at barnets verger (foreldrene) eller andre skal forestå forvaltningen av aksjene i stedet for Fylkesmannen. På denne måten unngår man å måtte forholde seg til Fylkesmannen inntil barna er myndige.

Du kan lese denne og flere aktuelle jusartikler på Private Bankings nettsider. [Se her >](#)

Med vennlig hilsen,

Olav S. Platou

Senior jurist

Nordea Private Banking

Olav.Platou@nordea.com

Oslo, 20. desember 2016